

BACHELORTHESE, JANUARI 2014

**ZELFREFLECTIE BEINVLOEDT
PERSPECTIEF NEMEN VAN
OUTGROUP DADERS**

Katja Zwicker s0116327

FACULTEIT GEDRAGSWETENSCHAPPEN

VAKGROEP: PSYCHOLOGIE VAN
CONFLICT, RISICO & VEILIGHEID

EXAMENCOMMISSIE

Eerste begeleider: Dr. Sven Zebel

Tweede begeleider: Dr. Elze G. Ufkes

Inhoud

Samenvatting	3
Abstract	4
Inleiding	5
Perspectief nemen	6
Groepslidmaatschap	7
Moraal en delinquentie	8
Huidig onderzoek	10
Methode	10
Design	10
Participanten	11
Materialen en procedure	11
Onafhankelijke variabelen	11
Afhankelijke variabelen	13
Resultaten	15
Manipulatie Checks	15
Perspectief nemen	16
Inschatting dader	18
Beoordeling dader	21
Sociale nabijheid	22
Discussie & conclusie	23
Limitaties	25
Dankbetuiging	26
Referenties	27

Samenvatting

In dit onderzoek is gekeken naar de effecten van het bewust worden van 'criminele daden' of het bewust worden van 'goede daden' door een persoon op de mate van het kunnen nemen van het perspectief van een in- of outgroup dader. De bewustwording door een persoon van 'criminele daden' of 'goede daden' en het groepslidmaatschap van de dader werden gemanipuleerd. Verwacht wordt dat participanten die van 'criminele daden' bewust werden gemaakt minder bereid waren het perspectief te nemen van een dader uit de eigen groep (ingroup) dan van een dader uit een andere groep (outgroup). Daarnaast werd verondersteld, dat personen die van 'goede daden' bewust werden gemaakt, meer bereidheid toonden het perspectief te nemen van een dader uit de ingroup dan van een dader uit de outgroup. In andere woorden er werd een interactie-effect verwacht tussen het groepslidmaatschap (eigen of andere groep) van de dader en het bewust worden ('criminele daden' of 'goede daden') door een persoon op de bereidheid om perspectief te nemen van een dader.

In een experimenteel onderzoek hebben 90 Duitse participanten meegedaan. Uit de resultaten bleek, in overeenstemming met de verwachting, een significant interactie-effect:

participanten die van 'criminele daden' bewust werden gemaakt toonden minder bereidheid om het perspectief te nemen van een dader uit de eigen groep dan van een dader uit een andere groep. Er bleek ook dat wanneer participanten van 'goede daden' bewust werden gemaakt meer bereidheid toonden om perspectief te nemen van een dader uit de eigen groep dan van een dader uit de andere groep. De resultaten bevestigden de hypothesen van dit onderzoek. In de discussie en conclusie werden er implicaties gegeven voor vervolgonderzoek.

Abstract

This study examined if the participants' awareness of 'criminal acts' or of 'good deeds' has effects on the extent to which the participant is able to take the perspective of an in-group or out-group offender. The participants' awareness of 'criminal acts' or of 'good deeds' and the offenders' group membership were manipulated. It was expected that participants who were aware of 'criminal acts' were less willing to take perspective of an offender from their own group (in-group) than from an offender of a foreign group (out-group). Furthermore the expectation was raised that participants who were aware of 'good deeds' were more willing to take perspective of an offender from their own group (in-group) than from an offender of a foreign group (out-group). In other words an interaction effect between the group membership (in-group or out-group) of an offender and the awareness ('criminal acts' or 'good deeds') of a participant's willingness to take an offenders' perspective was anticipated. 90 German participants took part in this experimental study. According to the expectations, the results showed a significant interaction effect: participants who were aware of "criminal acts" showed less willingness to take an offenders perspective if the offender belonged to the own group (in-group) compared to the case when the offender belonged to a foreign group (out-group). It also seemed that participants who were aware of 'good deeds' showed more willingness to take an offenders perspective if the offender belonged to the own group (in-group) than in case of the offender belonged to a foreign group (out-group). Hence, the results of this study confirmed the constructed hypotheses. Implications for further research were provided within the discussion and conclusion part of this study.

Inleiding

Op 27. September 2002 werd de elfjarige Jakob von Metzler, de zoon van de Duitse bankier Friedrich von Metzler, ontvoerd en vermoord. De veroordeelde moordenaar is de 27- jarige student van de rechtsgeleerdheid Magnus Gäfgen uit Frankfurt am Main in Duitsland. Deze Gäfgen lokte de elfjarige jongen met een smoes zijn woning in en verstikte Jakob met zijn blote handen. Vervolgens reed Gäfgen met zijn auto en het lijk van Jakob in de achterbak naar het huis van de familie von Metzler. Hij liet een brief achter met daarin de eis van een miljoen euro aan losgeld. De politie arresteerde Magnus Gäfgen en tijdens het verhoor maakte hij foute uitspraken over het verblijf van Jakob. De vice – president van de politie Wolfgang Daschner droeg een van de opsporingsambtenaars op Magnus Gäfgen met geweld te bedreigen om het verblijf van Jakob te achterhalen en daarmee hopelijk het leven van Jakob te redden. Uiteindelijk bekende Gäfgen dat hij Jakob von Metzler had vermoord (Handelsblatt, 01.06.2010). In aansluiting daarop werd Wolfgang Daschner en de opsporingsambtenaar veroordeeld voor hun daad. Er ontstond een hevige discussie in Duitsland over de zaak van Magnus Gäfgen en de consequenties voor de politieagenten. Dit verhaal laat zien dat recht en moraal dicht bij elkaar liggen en niet altijd overeenkomen. Is het moreel te verantwoorden voor mensen dat een politieagent een (potentiele) dader met geweld bedreigd om een leven van een ander persoon te redden? Voor de meeste Duitsers was Wolfgang Daschner een held en zeker niet crimineel. Vanuit een juridisch perspectief heeft Wolfgang Daschner criminele activiteiten gepleegd.

Samenvattend blijkt dat zowel Magnus Gäfgen als Wolfgang Daschner een criminele daad hebben begaan. Als het gaat om het kunnen verplaatsen in de beide daders (hier: perspectief nemen) dan zou het een groot onderscheid maken voor mensen of ze perspectief moeten nemen van Wolfgang Daschner, die op eerste intentie een mensenleven (Jakob von Metzler) wou redden, of van Magnus Gäfgen die de elfjarige Jakob von Metzler heeft ontvoerd en vermoord om een losgeld van 1 miljoen euro te beuren. Het is altijd makkelijk om iemand te veroordelen voor gepleegde daden, maar wat als men iets vergelijkbaars heeft gedaan? Hoe zullen deze mensen perspectief kunnen nemen van een (andere) dader? Kunnen mensen met een criminele ervaring dan juist beter of minder goed perspectief nemen? Stel dat men probeert perspectief te nemen van een dader, zou het groepslidmaatschap van de dader ook een rol kunnen spelen? Maakt het een onderscheid op de mate van perspectief nemen of de dader tot de eigen sociale groep (ingroup) behoort of naar een andere groep (outgroup)?

Deze Bachelor These richt zich op de volgende vraag:

“Welke invloed heeft het bewust worden van eigen ‘criminele’ of ‘goede daden’ en het groepslidmaatschap van de dader op de mate van perspectief nemen van een dader?”

Perspectief nemen

Zoals in de inleiding geschetst lijkt het erop dat perspectief nemen in daders een belangrijk onderwerp is om reacties van mensen op criminele daden te kunnen begrijpen. Todd, Bodenhausen, Richeson en Galinsky (2011) laten in hun onderzoek zien dat mensen perspectief willen nemen om gedrag van anderen te begrijpen en in te kunnen schatten. Uit onderzoek van Batson, Chang, Orr en Rowland (2002) blijkt dat mensen tijdens het proces van perspectief nemen empathie ervaren. Empathie staat in verbinding met sympathie en heeft invloed op het oordeel dat mensen vellen over anderen. Empathie en sympathie spelen een belangrijke rol in het innemen van een perspectief over een ander. Het onderzoek van Hodges, Kiel, Kramer, Veach, en Villanueva (2010) toont zelfs dat een gedeelde ervaring met een andere persoon empathie kan veroorzaken. Vrouwen die zwanger zijn of juist een kind hebben gebaard utoen een hogere betrokkenheid voor vrouwen met dezelfde ervaring en hebben een grotere begrip voor hun dan voor vrouwen die nog nooit zwanger zijn geweest en deze ervaringen nooit hebben meegemaakt. Uit de resultaten blijkt dat mensen die dezelfde ervaringen met elkaar delen, meer begrip hebben voor en meer empathie tonen richting elkaar dan voor mensen die niet dezelfde ervaringen delen. Deze resultaten kunnen toegepast worden op dit onderzoek naar daders. Een persoon die eerder criminaliteit heeft gepleegd zou meer bereid zijn om perspectief te nemen van een dader dan een niet-dader. Dit valt te verklaren doordat een persoon die ervaring heeft met criminele daden empathie voelt en betrokkenheid toont voor de dader vanwege een gedeelde ervaring. Batson et al. (1996) laten in hun onderzoek ook zien dat een zelfde, -eerdere ervaring tot meer begrip en empathie leidt tussen mensen. Uit recent onderzoek van Brink (2012) blijkt dat mensen minder perspectief zullen nemen van ingroup daders dan van daders uit de outgroup. Dit zal in dit onderzoek ook getoetst worden.

Het volgend onderdeel gaat over het groepslidmaatschap van de dader en hoe mensen daarmee omgaan als een dader tot de eigen groep (ingroup) behoort of juist naar een andere groep (outgroup).

Groepslidmaatschap

Naast het perspectief nemen van daders speelt ook het groepslidmaatschap van de dader een belangrijke rol. Hiermee wordt bedoeld dat een persoon de dader als iemand van de eigen of andere sociale groep kan ervaren. Kassin, Fein en Markus (2008) laten zien dat er een sociale categorisatie bestaat en mensen de neiging hebben om personen in te delen in groepen, namelijk mensen tot dezelfde groep (ingroup) of mensen tot een andere groep (outgroup). Mensen met wie we overeenkomsten delen zoals biologische factoren (geslacht, leeftijd, etniciteit, seksualiteit) of historische factoren (nationaliteit, cultuur, religie) kunnen we tot onze sociale groep rekenen (ingroup). De ingroup ontstaat door gemeenschappelijke eigenschappen. Dit in tegenstelling tot personen die tot een andere sociale groep behoren (outgroup) daarmee heeft men weinig eigenschappen gemeenschappelijk. Uit onderzoek van Doosje, Branscombe, Spears en Manstead (1998) en Doosje en Branscombe (2003) blijkt dat identificatie met een groep een positief beeld over de eigen groep voorspelt. Om een goede harmonie en een positief beeld in de groep te bewaren kunnen mensen uit de eigen groep gestraft worden. Als een persoon zich dan niet aan de regels van de groep houdt, wordt deze persoon gestraft. Er kan ook voor gekozen worden om de regels van de groep aan te passen, omdat er niet voldoende reden is om de deviante persoon te straffen. Een reden hiervoor is dat de groep de sociale identiteit wil bewaren, vooral in vergelijking met andere groepen (Baumeister & Twenge, 2003). De sociale identiteit van een persoon wordt gedefinieerd door het lidmaatschap van de sociale groepen waartoe iemand behoort. Deze sociale identiteit zorgt ervoor dat de groepen waartoe ze behoren positief worden gerepresenteerd, omdat mensen hiermee een positief zelfbeeld nastreven. Uit de sociale identiteitstheorie van Tajfel en Turner (1979, 1986) blijkt dat als mensen uit de eigen groep bijvoorbeeld een misdrijf plegen de waarden en normen van die groep veranderen en dat dan effect heeft op de sociale identiteit van die groep. De personen uit de eigen groep zullen de persoon met 'afwijkend' gedrag mild beoordelen om de sociale identiteit van de eigen groep te herstellen, zeker ten opzichte van de 'outgroup'. Een consequentie van de sociale identiteit is het in zeer grote mate bevoordelen van de ingroup tegenover de outgroup (Castano, Yzerbyt, Paladino & Sacchi, 2002). Dit is in lijn met de attributie theorie van Pettigrew (1979). Een attributiefout wordt gemaakt door de personen van de eigen groep. Als een persoon uit de eigen groep (ingroup) bijvoorbeeld criminele daden heeft verricht, zijn de andere personen uit de 'ingroup' geneigd, om dit gedrag aan bepaalde externe factoren toe te schrijven, terwijl als een persoon uit de outgroup criminele daden heeft verricht zal dat gedrag aan persoonlijke

innerlijke factoren worden toegeschreven (Pettigrew, 1979). Daarnaast is er ook het ingroup-leniency effect. Dat is een verklaring die voortvloeit uit de attributiefout, zoals hierboven beschreven (Pettigrew, 1979) Dit ingroup-leniency effect veronderstelt dat een ingroup lid minder zwaar zal worden beoordeeld en bestraft dan een outgroup lid.

Er kan ook een tegengestelde effect optreden, namelijk dat leden uit de ingroup harder worden beoordeeld dan leden uit de outgroup. Dat wordt het Black Sheep effect genoemd (Pinto, Marques, Levine & Abrams, 2010) en treedt op als er sprake is van eigen groepsleden die daden hebben verricht die extreem zijn en niet makkelijk te rechtvaardigen. Met extreem gedrag wordt namelijk het image van de eigen groep aangetast en leden willen die graag beschermen. Als de sociale identiteit van een lid en het positieve image van de groep in gevaar komen, zullen de mensen uit de ingroup dit lid hard beoordelen en harder dan een lid uit de outgroup. Daaruit kan resulteren dat personen die wellicht eerder criminaliteit hebben gepleegd zich willen afzetten van andere daders uit de ingroup om aan te tonen dat ze zelf geen daders (meer) zijn en straffen daarom ingroup daders harder voor delicten dan daders uit de outgroup. Braun en Gollwitzer (2012) stellen dat het milder beoordelen van een outgroup dader in vergelijking met een ingroup dader een poging is om te laten zien dat hun groep niet bevooroordeeld is.

Naast het nemen van het perspectief en het groepslidmaatschap van de dader, kan ook de moraal en de eerder gepleegde criminaliteit van een persoon van invloed zijn als het om beoordelen van een dader gaat. Deze factor zal daarom meegenomen worden in dit onderzoek en in de volgende paragraaf worden beschreven.

Moraal en delinquentie

Moraal wordt in hoge mate bepaald door waarden en normen van de samenleving waar iemand deel van uitmaakt. Waarden zijn het fundament voor gedrag en normen stellen limieten voor en sanctioneren het gedrag (Giesecke, 2005). Ook als er regelen bestaan over moreel handelen, zijn mensen in staat om amoreel te handelen (Darley, 1992; Staub, 1989). Hauser (2006) beweert dat mensen niet van tevoren nadenken over moreel handelen, maar dat dit moreel gedrag intuïtief is. Bandura (1990,1996) laat in zijn onderzoeken zien dat mensen psychologische mechanismen hebben om geen verantwoording te hoeven leggen als ze amoreel gedrag vertonen en dat wordt hypocrisis genoemd. Hypocrisis wordt vaak

gedefinieerd in de psychologie als “not practicing what you preach” (e.g., Stone & Fernandez, 2008), en „saying one thing and doing another“ (e.g., Barden, Rucker, & Petty, 2005). Moral hypocrisy is het vermogen om een opvatting te propageren, maar zich tegengesteld te gedragen (Batson, Kobryniewicz, Dinnerstein, Kampf, & Wilson, 1997). Een voor dit onderzoek interessante vorm van hypocrisy is een interpersoonlijk fenomeen. Dit betekent de evaluatie van eigen overtredingen onderscheiden zich van de evaluatie van dezelfde overtredingen door anderen. Dat individu's zich zelf en anderen verschillende morele standaards toe schrijven blijkt ook uit onderzoek van Valdesolo en DeSteno (2007) en is geïnspireerd door Batson et al.'s taak verdeling studies. De onderzoekers beschrijven dat participanten de andere participanten die zich zelf de betere taak hebben gegeven significant minder fair beoordelen dan zichzelf, ook als ze hetzelfde hebben gedaan. Als het gaat om beoordelen van een lid uit een andere groep (outgroup) die zich zelf de betere taak heeft gegeven, dan worden deze minder fair beoordeeld dan bij een lid uit de eigen groep (ingroup). Wanneer een lid van de eigen groep zich negatief gedraagt en de andere leden van de groep komen deze negatieve acties te weten dan zal dit het moraal van de groep aantasten (Leach, Ellemers, & Barreto, 2007). Het is een motivatie om zo'n bedreiging van groepsidentiteit tegen te gaan (Ellemers, Spears, & Doosje, 2002). Haidt en Graham (in druk) tonen aan dat de eigen groep (ingroup) staat voor een belangrijke bron van de morele standaard van het individu en de groep en dat willen we graag beschermen. Mensen tonen als het om morele overtredingen gaat, dezelfde clementie tegenover ingroepsleden als tegenover zichzelf. Haidt (2001) vond in zijn onderzoek dat morele argumenten werden gebruikt om achteraf een handeling (bijvoorbeeld een overtreding) te rechtvaardigen. Le Sage (2004) vond bij jeugdigen verdachten een hoog percentage met gebrekkige gewetensontwikkeling. Ook Stams et al. (2006) vinden in hun meta-analyse naar moreel oordelen en jeugddelinquentie een hoog percentage jeugddelinquenten met een gebrekkige gewetensontwikkeling. Uit de meta-analyse blijkt dat een laag niveau van moreel redeneren een kenmerk is van delinquentie, maar niet dat een laag niveau van moreel redeneren tot delinquentie leidt.

De volgende paragrafen zullen ingaan op de verwachtingen van het onderzoek en de onderzoekende hypothesen.

Huidig onderzoek

Dit onderzoek zal ingaan op de effecten van het bewust worden van ‘criminele daden’ of het bewust worden van ‘goede daden’ door een persoon op de mate van het kunnen nemen van het perspectief van een in- of outgroup dader. Er wordt verwacht dat het bewust worden van ‘criminele daden’ of het bewust worden van ‘goede daden’ door een persoon samen met het groepslidmaatschap van de dader van invloed zal zijn op de bereidheid om perspectief te nemen van een dader.

Met de daaruit volgende hypothesen:

Hypothese 1: Wanneer een persoon van eigen ‘criminele daden’ bewust wordt gemaakt, zal dat tot minder bereidheid leiden om perspectief te nemen van een dader uit de ingroup dan van een dader uit de outgroup.

Hypothese 2: Wanneer een persoon van eigen ‘goede daden’ bewust wordt gemaakt zal dat tot meer bereidheid leiden om perspectief te nemen van een dader uit de ingroup dan van een dader uit de outgroup.

Op grond van deze hypothesen wordt er een interactie-effect verwacht tussen het groepslidmaatschap van de dader en het bewust worden van ‘criminele daden’ of ‘goede daden’ door een persoon op de bereidheid om perspectief te nemen van een dader.

De volgende paragrafen gaan in op de gebruikte schalen en de manipulaties.

Methode

Design

Het onderzoeksdesign is een 2 (bewust worden: ‘criminele daden’ versus ‘goede daden’) x 2 (groepslidmaatschap: ‘ingroep’ versus ‘outgroup’) tussen-proefpersonen design. In alle vier condities worden de respondenten gevraagd om perspectief in te nemen van daders. In dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een online vragenlijst op thesistools.

Participanten

In totaal hebben er 173 personen deelgenomen aan het experiment. Daarvan waren 103 vragenlijsten volledig ingevuld. De antwoorden van de overige 70 personen zijn verwijderd, omdat deze vragenlijsten niet helemaal ingevuld waren. Het merendeel van de 70 participanten was gestopt toen ze bij het gedeelte kwamen waarbij ze het perspectief in moesten nemen van de dader en een klein gedeelte van de 70 personen heeft geheel niets ingevuld. Daarom zijn deze vragenlijsten niet meegenomen in de analyse. Van de 103 participanten die de vragenlijst volledig ingevuld hadden zijn er nog drie respondenten verwijderd, omdat ze geen Duitse nationaliteit hadden. Bij 10 van de 100 participanten was de manipulatie van ‘criminele’ of ‘goede daden’ niet gelukt en daarom zijn 90 participanten meegenomen in de verdere analyse. In totaal zijn 90 Duitsers (40 mannen, 50 vrouwen) meegenomen in de analyse van het onderzoek. Alle 90 participanten hebben aangegeven de vragenlijst serieus te hebben ingevuld (score 4 of hoger op een schaal van 0 tot 6). De leeftijd van de deelnemers varieerde van 19 tot 73 jaar ($M = 32,53$, $SD = 11,030$). Twee deelnemers gaven aan een “Hauptschulabschluss” (VBO) te hebben als hoogst behaalde opleiding, 13 een “Realschulabschluss” (MAVO), 7 deelnemers hebben “Fachoberschule” (HAVO) aangegeven als hoogst behaalde opleiding, 26 hebben een “Gymnasium” (VWO) gevolgd, 5 een “Berufsschule”(MBO), 21 een “Fachhochschule” (HBO) en 12 deelnemers hebben universitair onderwijs gevolgd. Geen van de participanten was op de hoogte van de verschillende condities of het doel van het experiment.

Materialien en procedure

Onafhankelijke variabelen

Identificatie van de nationaliteit: De participanten werden gevraagd een indicatie te geven in welke mate zij zich identificeren met hun Duitse nationaliteit. Deze vragen werden vooral gesteld om extra nadruk te leggen op de participanten hun nationaliteit. De 14 items van Leach et al., (2008) zijn in het Duits vertaald (vb: “Ich fühle mich mit Deutschen verbunden”, “Ein wichtiger Teil meiner Identität ist die Tatsache das ich Deutsche(r) bin”). Deze vragen gaan over vijf verschillende aspecten van identificeren met Duitsers (alle α 's tussen 0,872 en 0,947). De items werden op een Likert schaal van 0 (geheel mee oneens) tot 6 (geheel mee eens) beantwoord (zie Appendix B: Vragenlijst identificatie nationaliteit).

Manipulatie bewust worden van ‘criminele’ of ‘goede daden’ door participanten: Om een beeld te krijgen in hoeverre het bewust worden van eigen ‘criminele daden’ of ‘goede daden’ invloed heeft op de afhankelijke variabelen zijn er vooraf zeven vragen ontwikkeld door de onderzoeker. Deze zeven- ontwikkelde vragen verschillen per conditie. Bij de ene conditie gingen de vragen over eigen gepleegde ‘criminele daden’ en bij de andere conditie over eigen uitgevoerde ‘goede daden’. Het doel hiermee was om participanten te manipuleren. De participanten werden in de “criminele daden” conditie gevraagd naar: “Haben sie jemals vorsätzlich eine fremde Sache beschädigt(z.B Straßenlaterne ausgetreten/ zerstört, Verkehrsschilder beschädigt, Automaten oder andere technische Geräte beschädigt, Gegenstände von anderen Personen beschädigt/ zerstört oder ähnliches?”, “Haben sie schon einmal betrunken oder unter Einfluss anderer Substanzen, z.B. Drogen oder spezielle Medikamente, im Straßenverkehr teilgenommen indem sie Auto, Motorrad, Fahrrad oder ähnliches gefahren sind?”). In de “goede daden” conditie werden de respondenten gevraagd naar: “Haben sie schon einmal etwas gefunden (z.B. Geldbörse, Schmuck, Schlüssel, Kleidung, Handy oder ähnliches) und es an den Eigentümer zurück gegeben oder so gut es geht dafür gesorgt das diese Person ihr Eigentum wieder zurück bekommen kann (Abgabe des Gegenstandes an einer offiziellen Stelle oder Fundbüro)?“, „Haben sie schon einmal einer Person/Institution etwas gespendet (z.B. Geld, Kleidung, Möbel, Lebensmittel, etc.)?” (zie Appendix C: Vragenlijst Bewust worden ‘criminele’ of ‘goede daden’).

Manipulatiecheck ‘criminele’ of ‘goede daden’: Om de manipulatie van ‘criminele’ of ‘goede daden’ te checken, was per conditie een vraag gesteld. De vraag in de ‘criminele daden’ conditie was: “Wenn sie zurückdenken an die eben gestellten Fragen, ist ihnen dann bewusst das es sich um strafbare Dinge handelt die sie getan haben?” en de vraag in de ‘goede daden’ conditie was: “Wenn sie zurückdenken an die eben gestellten Fragen ist ihnen dann bewusst das es sich um moralisch gute Taten handelt die sie getan haben?” (zie Appendix C: Vragenlijst Bewust worden ‘criminele’ of ‘goede daden’).

Manipulatie groepslidmaatschap dader: Omdat er uitsluitend Duitse participanten benaderd werden is de ingroup dader Duits en de outgroup dader niet-Duits. bepaald. De participanten kregen een fictief fragment te lezen, dat gepresenteerd werd als afkomstig van een bekende Duitse nieuwssite (hna). Het fragment was voor alle participanten gelijk, met uitzondering van het groepslidmaatschap van de dader. Het fragment bevatte in de ene conditie een Duitse dader genaamd Andreas W. (ingroup) en in de andere conditie een portugese dader genaamd Horacio P. (outgroup). (zie Appendix E Fragment).

Instructie perspectief nemen van dader: In een instructie (Appendix D: Instructie fragment) werden alle participanten gevraagd om zich te verplaatsen in de dader die in het fragment (zie Appendix E: Fragment) was beschreven. Na het lezen van het fragment zullen de participanten gevraagd worden om twee gedachten en gevoelens op te schrijven die ze hadden tijdens het lezen van het fragment over de dader en zijn daad. Dit werd gedaan om perspectiefname te bekrachtigen.

Afhankelijke variabelen

Perspectief nemen: Het nemen van perspectief was gemeten met 13 items. Deze items hadden betrekking op of de participant het moeilijk vond om zich in te leven en/of zich niet wilden inleven in de dader, De vragen zijn afkomstig uit het experiment van (Zebel et al., 2010). De antwoordschaal was een Likert schaal van 0 (helemaal niet) tot 6 (helemaal wel).

Om een beeld te krijgen van de mate waarin men het perspectief heeft genomen zijn er vier schalen opgesteld (zie Appendix F: Vragenlijst Perspectief nemen). Er was een Likert antwoordschaal van 0 (helemaal niet) tot 6 (helemaal wel). Om te achterhalen in welke mate er perspectief was genomen door de participanten was er gebruik gemaakt van de schaal *mate van perspectief nemen* (Appendix F; item 25, 26, 28, 29 en 30). Een voorbeeldvraag van deze schaal was: “Inwieweit haben Sie versucht Horacios Perspektive einzunehmen?”, deze schaal bestaat uit vijf items. Uit een betrouwbaarheidsanalyse blijkt dat de schaal een hoge betrouwbaarheid heeft (cronbach’s $\alpha = 0.888$). De schaal *objectief blijven tegenover dader* (Appendix F; item 27) bestaat uit één item. Om te bepalen in hoeverre participanten een weerstand hadden tegen het perspectief nemen is er gebruik gemaakt van de schaal *weerstand tegen perspectief nemen* (Appendix F; item 31, 32, 33 en 34). Een voorbeeldvraag was: “Inwieweit haben sie einen Widerstand erfahren als Sie sich in den Täter einföhlen wollten?” Deze schaal bestaat uit vier items. Uit een betrouwbaarheidsanalyse blijkt dat de schaal een hoge betrouwbaarheid heeft (cronbach’s $\alpha = 0.853$). Om een beeld te krijgen in hoeverre de participanten geen perspectief wilden nemen omdat ze bang waren dat ze sympathie zouden krijgen voor de dader is er gebruik gemaakt van de schaal *geen perspectief nemen door angst sympathie* (Appendix F; item 35, 36 en 37) . Een voorbeeldvraag was: “Ich wollte mich nicht in den Täter hineinversetzen, weil ich auf keine Art und Weise Sympathie für ihn empfinden

möchte.” Deze schaal bestaat uit vier items. Uit een betrouwbaarheidsanalyse komt naar voren dat de schaal een hoge betrouwbaarheid heeft (cronbach’s $\alpha = 0.851$).

Inschatting dader: Om een goede inschatting van de dader te vragen waren de 10 items van de vragenlijst van Weiner, Graham, Peter en Zmuidinas (1991) gebruikt. Er was een Likert antwoordschaal van 0 (zeer onwaarschijnlijk) tot 6 (zeer waarschijnlijk) (zie Appendix G: Vragenlijst Inschatting dader). Om te bepalen of de participanten de uitspraken van de dader als geloofwaardig hadden ervaren is er gebruik gemaakt van de schaal *geloofwaardigheid dader* (Appendix G; item 38, 39 en 40). Een voorbeeldvraag is: “Inwieweit empfinden Sie die Aussagen des Täters als glaubwürdig?”, deze schaal bestaat uit drie items. Uit een betrouwbaarheidsanalyse blijkt dat de schaal een hoge betrouwbaarheid heeft (cronbach’s $\alpha = 0.931$). De schalen *vooraf geplande intentie* (Appendix G; item 41) en *is de dader een goed persoon* (Appendix G; item 43) bestaan ieder uit één item. Om te bepalen hoe de participanten inschatten dat de dader nog eens een misdrijf zou plegen is er gebruik gemaakt van de schaal *recidivekans dader* (Appendix G; item 42, 44, 45, 46, en 47). Een voorbeeldvraag hierbij is: ‘Für wie wahrscheinlich halten Sie es, dass Horacio sein Verhalten in Zukunft verändern wird?’ de schaal bestaat uit vijf items. Uit een betrouwbaarheidsanalyse blijkt dat de schaal een goede betrouwbaarheid heeft (cronbach’s $\alpha = 0.868$).

Beoordeling dader: De mening over de dader was met de schaal *mening over dader* gevraagd (zie Appendix H, Vragenlijst Beoordeling dader). Er was een schaal van -2 (Kalt) tot +2 (Warm). Deze schaal bestaat uit 6 items. Uit een betrouwbaarheidsanalyse blijkt dat de schaal een goede betrouwbaarheid heeft (cronbach’s $\alpha = 0.869$).

Sociale nabijheid: De schaal uit het onderzoek van Lisa Schrimpf (2012) bestaat uit vier items en meet sociale nabijheid tussen participant en de gepresenteerde dader. Een Likert antwoordschaal van 0 (helemaal niet) tot 6 (helemaal wel) was gebruikt. Een voorbeeld van zo een stelling was: “Straftäter wie (naam dader) können genauso gute Freunde von mir sein, wie Menschen ohne kriminelle Vergangenheit.” (zie Appendix I, Vragenlijst Sociale nabijheid). Uit een betrouwbaarheidsanalyse blijkt dat de schaal een goede betrouwbaarheid heeft (cronbach’s $\alpha = 0.849$).

Controle variabelen: Er is gevraagd naar de nationaliteit (duits/niet-duits). Aan het eind was de participant gevraagd in hoeverre hij/zij serieus heeft deelgenomen aan het onderzoek met een 7- punten likert antwoordschaal van 0 (helemaal niet) tot 6 (helemaal wel) (zie Appendix J, Vragen over participant).

Tot slot worden de participanten gebriefd over het thema van het onderzoek en over het fictief fragment van de dader (zie Appendix K: Debriefing).

Resultaten

Manipulatie Checks

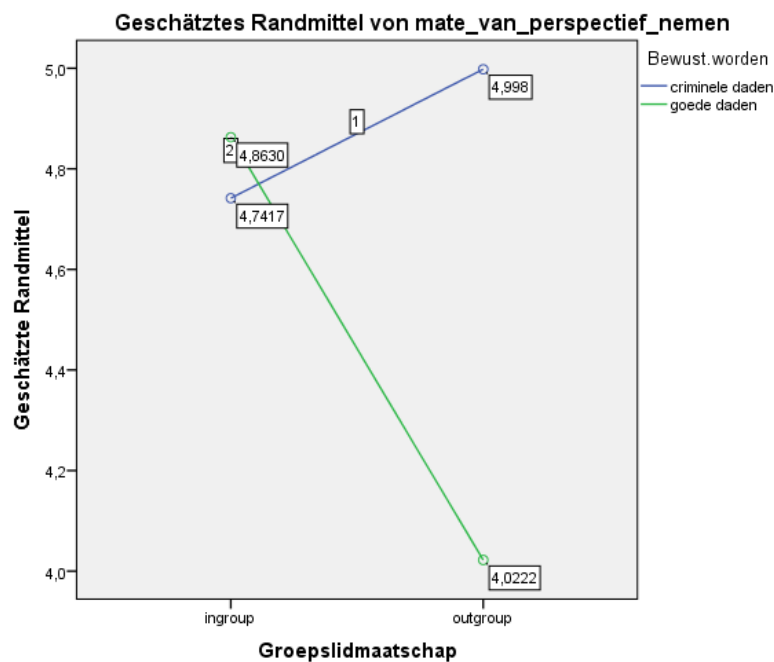
Bewust worden: ('criminele daden' of 'goede daden') Om na te gaan of de participanten bewust waren dat ze vragen over 'criminele' of 'goede daden' hadden beantwoord, was er gevraagd naar eigen ervaringen met 'criminele' of 'goede daden' (zie Appendix L1). Om de verschillen over de vier condities te bekijken is er gebruikt gemaakt van een kruistabel. Het blijkt dat de manipulatie (bewust worden van 'criminele daden' of 'goede daden') bij 10 van de 100 participanten niet is gelukt. Vier van de tien participanten zitten in de 'criminele daden' outgroup conditie en de andere zes in de 'goede daden' outgroup conditie. (zie Appendix L1). Omdat deze tien participanten hadden aangegeven er niet van bewust te waren 'criminele' of 'goede daden' te hebben gepleegd kan geconcludeerd worden dat de manipulatie bij deze tien participanten niet is gelukt en daarom worden deze participanten buiten beschouwing gelaten in de volgende analyse.

Groepslidmaatschap: Alle 90 participanten gaven aan van Duitse nationaliteit te zijn (zie Appendix L2). Vervolgens wordt er met een variantieanalyse gekeken of het bewust worden van 'criminele' of 'goede daden' door de participant en het groepslidmaatschap van de dader, een significante invloed heeft op de perspectief name van de participant. Het bewust worden (hier: 'criminele daden' of 'goede daden') en het groepslidmaatschap van de dader (hier: 'ingroup' of ' outgroup') zijn ingevoerd als 'fixed factors'.

Perspectief nemen

Mate van perspectief nemen: De tweefactor variantie-analyse (zie Appendix L3) laat geen hoofdeffect van groepslidmaatschap op de mate van perspectief nemen zien $F(1,86) = 1.480$, $p = 0,227$. Er is wel sprake van een marginaal significant hoofdeffect van Bewust worden op de mate van perspectief nemen $F(1,86) = 3.163$, $p = 0,079$. Er is ook sprake van een significant interactie-effect $F(1, 86) = 5.215$, $p = 0.025$ (zie figuur 1). Er is te zien dat het bewust worden van daden ('criminele' of 'goede') door een participant een minder grote rol

lijkt te spelen bij een ingroupdader dan bij een dader uit de outgroup. Bij de outgroupdader lijkt het bewust worden van daden door een participant wel een grote rol te spelen. Participanten die van ‘goede daden’ bewust werden gemaakt namen veel minder het perspectief van een dader uit de outgroup dan van een dader uit de ingroup. Terwijl participanten die van ‘criminele daden’ bewust werden gemaakt meer perspectief hebben genomen van een outgroup dader dan van een ingroup dader. Dit komt overeen met de hypothesen van dit onderzoek.

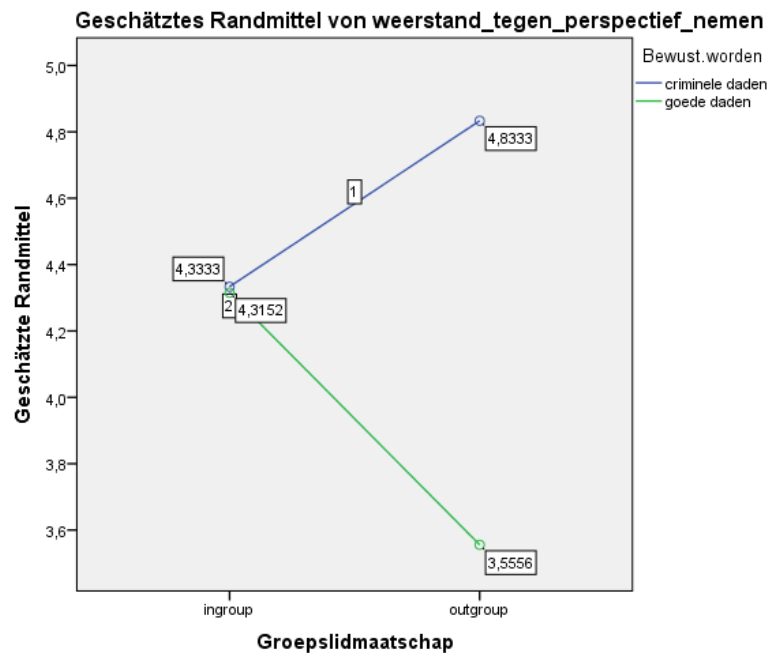

FIGUUR 1: INTERACTIE-EFFECT VAN GROEPSLIDMAATSCHAP EN BEWUST WORDEN OP MATE VAN PERSPECTIEF NEMEN

Objectief blijven tegenover dader: Een tweefactor variantie-analyse (zie Appendix L3) laat geen hoofdeffect van groepslidmaatschap op objectief blijven tegenover dader zien $F(1,86) = 0.273, p = 0.603$. Ook is er geen sprake van een significant hoofdeffect van Bewust worden $F(1,86) = 0.554, p = 0.459$. Er is ook geen sprake van een significant interactie-effect $F(1, 86) = 2.707, p = 0.104$.

Weerstand tegen perspectief nemen: De resultaten van een tweefactor variantie-analyse (zie Appendix L3) laten zien dat er geen sprake is van een hoofdeffect van groepslidmaatschap weerstand tegen perspectief nemen $F(1,86) = 0.193, p = 0.662$. Er is wel sprake van een significant hoofdeffect van Bewust worden $F(1,86) = 4.799, p = 0.031$. De

resultaten tonen ook een significant interactie-effect $F(1, 86) = 4.534, p = 0.036$ (zie figuur 2). Er is te zien dat het bewust worden van daden ('criminele' of 'goede') door een participant een minder grote rol lijkt te spelen bij een ingroupdader dan bij een dader uit de outgroup. Bij de outgroupdader lijkt het bewust worden van daden wel een grote rol te spelen. Participanten die van 'goede daden' bewust werden gemaakt hadden veel meer weerstand om het perspectief te nemen van een dader uit de ingroup dan van een dader uit de outgroup. Terwijl participanten die van 'criminele daden' bewust werden gemaakt minder weerstand hadden perspectief te nemen van een ingroup dader dan van een outgroup dader. Hoewel de participanten, afhankelijk van de conditie, een groot weerstand ervoeren perspectief te nemen van een in- of outgroup dader, hadden ze juist van deze in- of outgroup dader meer perspectief genomen (zie figuur 2: 'mate van perspectief nemen').

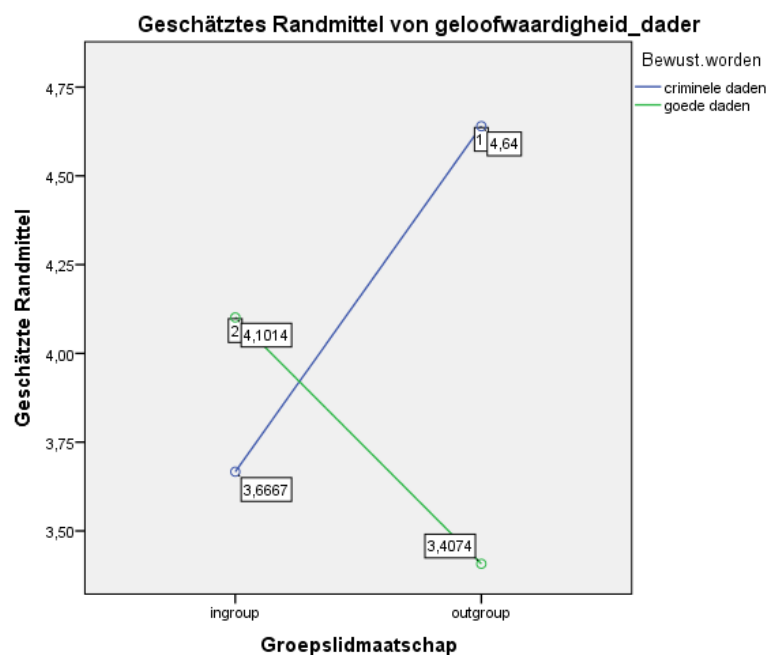

FIGUUR 2: INTERACTIE-EFFECT VAN BEWUST WORDEN EN GROEPSLIDMAATSCHAP OP WEERSTAND TEGEN PERSPECTIEF NEMEN

Geen perspectief nemen door angst voor sympathie: De resultaten van de tweefactor variantie-analyse laat geen significante hoofd- en interactie effecten zien.(zie Appendix L3). Er is geen sprake van een hoofdeffect van groepslidmaatschap op geen perspectief nemen door angst voor sympathie $F(1,86) = 0.118, p = 0.732$. Ook is er geen sprake van een significant hoofdeffect van Bewust worden $F(1,86) = 1.608, p = 0.208$. Er is ook geen sprake van een significant interactie-effect $F(1, 86) = 2.119, p = 0.149$.

Inschatting Dader

Geloofwaardigheid dader: De resultaten van de tweefactor variantie-analyse (zie Appendix L3) laat zien dat er geen sprake is van een hoofdeffect van groepslidmaatschap op de geloofwaardigheid van de dader $F(1,86) = 0.252, p = 0.617$. Er is ook geen sprake van een significant hoofdeffect van Bewust worden op de geloofwaardigheid van de dader $F(1,86) = 2.059, p = 0.155$. Er is wel sprake van een significant interactie-effect $F(1, 86) = 8.995, p = 0.004$ (zie figuur 3). Er is te zien dat het bewust worden van daden ('criminele' of 'goede') door een participant een minder grote rol lijkt te spelen bij een ingroupdader dan bij een dader uit de outgroup. Bij de outgroupdader lijkt het bewust worden van daden wel een grote rol te spelen. Participanten die van 'goede daden' bewust werden gemaakt vonden de dader uit de ingroup geloofwaardiger dan de dader uit de outgroup. Terwijl participanten die van 'criminele daden' bewust werden gemaakt de dader uit de outgroup geloofwaardiger vonden dan de dader uit de ingroup. Dit komt overeen met de hypothesen van dit onderzoek.

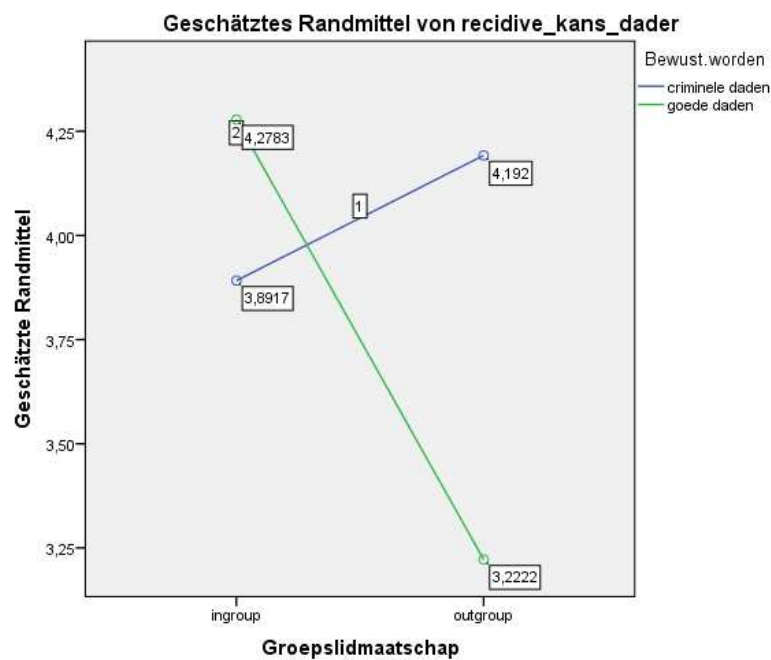

FIGUUR 3: INTERACTIE-EFFECT VAN BEWUST WORDEN EN GROEPSLIDMAATSCHAP OP GELOOFWAARDIGHEID DADER

Vooraf geplande intentie dader: Op basis van een tweefactor variantie-analyse (zie Appendix L3) Er is geen sprake van een hoofdeffect van groepslidmaatschap op vooraf geplande intentie dader $F(1,86) = 1.761, p = 0.188$. Ook is er geen sprake van een significant

hoofdeffect van Bewust worden op vooraf geplande intentie dader $F(1,86) = 1.693, p = 0.197$. Er is ook geen sprake van een significant interactie-effect $F(1, 86) = 0.406, p = 0.526$.

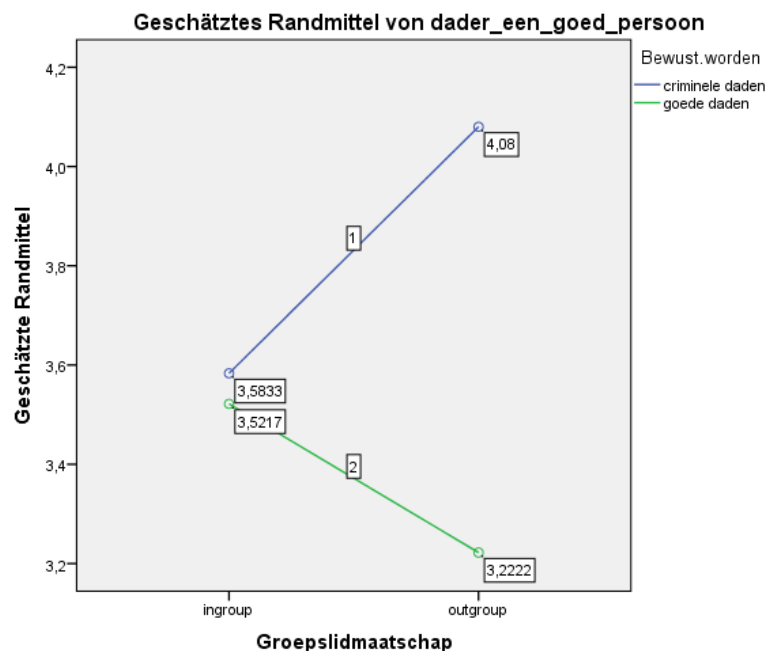
Recidive kans dader: Een tweefactor variantie-analyse (zie Appendix L3) toont een marginaal significant hoofdeffect van groepslidmaatschap op recidive kans dader $F(1,86) = 3.163, p = 0.079$. Er is geen sprake van een hoofdeffect van Bewust worden op recidive kans dader $F(1,86) = 1.884, p = 0.173$. Er is wel sprake van een significant interactie-effect $F(1, 86) = 10.190, p = 0.002$ (zie figuur 4). Er is te zien dat het bewust worden van daden ('criminele' of 'goede') door een participant een minder grote rol lijkt te spelen bij een ingroupdader dan bij een dader uit de outgroup. Bij de outgroupdader lijkt het bewust worden van daden van een participant wel een grote rol te spelen. Participanten die van 'goede daden' bewust werden gemaakt verwachten een kleinere recidive kans van de ingroup dader dan van de dader uit de outgroup. Terwijl participanten die van 'criminele daden' bewust werden gemaakt een hogere recidive kans verwachten van de dader uit de ingroup dan van de dader uit de outgroup. Dit komt overeen met de hypothesen van dit onderzoek.

FIGUUR 4: INTERACTIE-EFFECT VAN BEWUST WORDEN EN GROEPSLIDMAATSCHAP OP RECIDIVE KANS DADER

Dader een goed persoon: De resultaten van een tweefactor variantie-analyse (zie Appendix L3) laten zien dat er geen sprake is van een hoofdeffect van groepslidmaatschap op dader een goed persoon $F(1,86) = 0.188, p = 0.666$. Er is wel sprake van een significant hoofdeffect van

Bewust worden $F(1,86) = 4.083, p = 0.046$. Er is ook sprake van een marginaal significant interactie-effect $F(1, 86) = 3.062, p = 0.084$ (zie figuur 5). Er is te zien dat het bewust worden van daden ('criminele' of 'goede') door een participant een minder grote rol lijkt te spelen bij een ingroupdader dan bij een dader uit de outgroup. Bij de outgroupdader lijkt het bewust worden van daden wel een grote rol te spelen. Participanten die van 'goede daden' bewust werden gemaakt vonden de dader uit de ingroup een beter persoon dan de dader uit de outgroup. Terwijl participanten die van 'criminele daden' bewust werden gemaakt de dader uit de outgroup een beter persoon vonden dan de dader uit de ingroup. Dit komt overeen met de hypothesen van dit onderzoek.

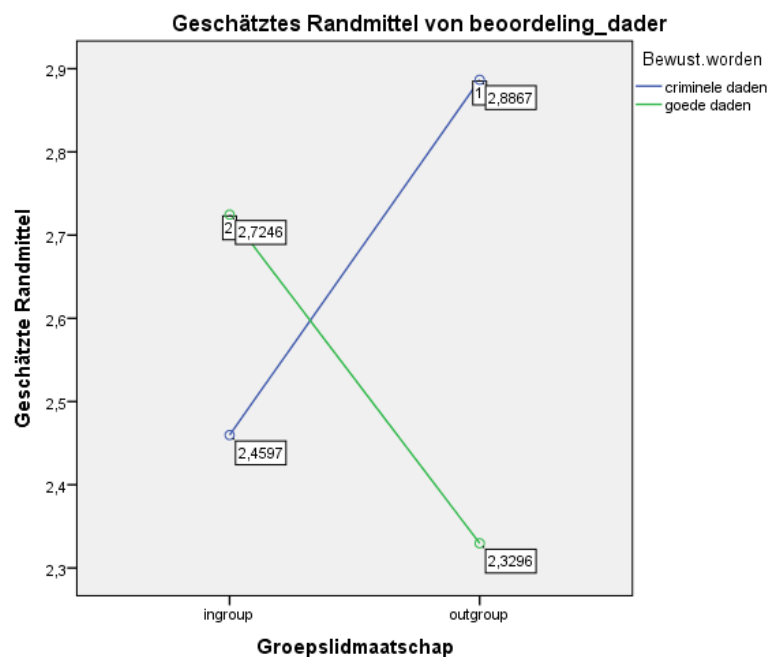

FIGUUR 5: INTERACTIE-EFFECT VAN BEWUST WORDEN EN GROEPSLIDMAATSCHAP OP DADER EEN GOED PERSOON

Beoordeling dader

Een tweefactor variantie-analyse (zie Appendix L3) laat zien dat er geen sprake is van een hoofdeffect op groepslidmaatschap op de beoordeling van de dader $F(1,86) = 0.013, p = 0.909$. Er lijkt ook geen sprake te zijn van een significant hoofdeffect van Bewust worden op de beoordeling van de dader $F(1,86) = 1.106, p = 0.296$. Er is wel sprake van een significant interactie-effect $F(1, 86) = 8.757, p = 0.004$. Omdat er sprake lijkt te zijn van een significant interactie-effect van bewust worden en het groepslidmaatschap op de beoordeling van de

dader wordt er gekeken naar de gegevens (zie figuur 6). Er is te zien dat het bewust worden van daden ('criminele' of 'goede') door een participant een minder grote rol lijkt te spelen bij een ingroupdader dan bij een dader uit de outgroup. Bij de outgroupdader lijkt het bewust worden van daden wel een grote rol te spelen. Participanten die van 'goede daden' bewust werden gemaakt beoordelen de dader uit de ingroup beter dan de dader uit de outgroup. Terwijl participanten die van 'criminele daden' bewust werden gemaakt de dader uit de outgroup beter beoordelen dan de dader uit de ingroup. Dit komt overeen met de hypothesen van dit onderzoek.

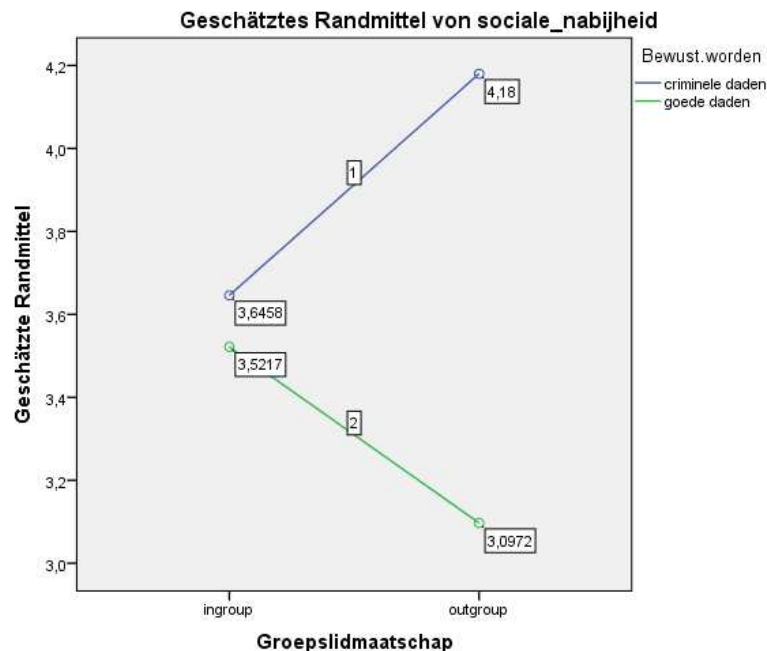

FIGUUR 6: INTERACTIE-EFFECT VAN BEWUST WORDEN EN GROEPSLIDMAATSCHAP OP DE BEOORDELING VAN DE DADER

Sociale nabijheid

De resultaten van een tweefactor variantie-analyse (zie Appendix L3) tonen dat er geen sprake is van een hoofdeffect van groepslidmaatschap op de sociale nabijheid $F(1,86) = 0.043$, $p = 0.836$. Wel is er sprake van een significant hoofdeffect van Bewust worden op de sociale nabijheid $F(1,86) = 5.205$, $p = 0.025$. Er is ook sprake van een marginaal significant interactie-effect $F(1, 86) = 3.284$, $p = 0.073$ (zie figuur 7). Er is te zien dat het bewust worden van daden ('criminele' of 'goede') door een participant een minder grote rol lijkt te spelen bij een ingroupdader dan bij een dader uit de outgroup. Bij de outgroupdader lijkt het bewust worden van daden door een participant wel een grote rol te spelen. Het blijkt dat de

participanten die op ‘criminele daden’ bewust werden gemaakt meer sociale nabijheid ondervonden bij outgroup daders en participanten die op ‘goede daden’ bewust werden gemaakt juist meer sociale nabijheid van de ingroup dader hadden ervaren. Dit komt overeen met de hypothesen van dit onderzoek.

FIGUUR 7: INTERACTIE-EFFECT VAN BEWUST WORDEN EN GROEPSLIDMAATSCHAP OP DE SOCIALE NABIJHEID

Discussie & Conclusie

Dit onderzoek werd uitgevoerd om inzicht te krijgen of het bewust worden van ‘criminele daden’ of het bewust worden van ‘goede daden’ door een participant en het groepslidmaatschap van de dader invloed heeft op het innemen van perspectief van de dader. In dit onderzoek waren participanten geweest op hun eigen ‘criminele’ of ‘goede daden’ en was het groepslidmaatschap van de dader gemanipuleerd, daarmee probeerde dit onderzoek te kijken of deze beide elementen invloed hadden op de mate van perspectief nemen tot een dader. Hypothese 1 beschreef dat wanneer een persoon van eigen ‘criminele daden’ bewust wordt gemaakt, dat tot minder bereidheid zal leiden om perspectief te nemen van een dader uit de ingroup dan van een dader uit de outgroup. Hypothese 2 beschreef dat wanneer een persoon van eigen ‘goede daden’ bewust wordt gemaakt, dat tot meer bereidheid zal leiden om perspectief te nemen van een dader uit de ingroup dan van een dader uit de outgroup.

De resultaten bevestigen beide hypothesen. Het onderzoek toont dat wanneer participanten werden gewezen op hun eigen 'criminele daden' ze aangaven minder perspectief te nemen van een dader uit de ingroup dan van een dader uit de outgroup, dit is in lijn met Hypothese 1. Een verklaring daarvoor kan zijn, dat wanneer mensen een niet al te positief beeld hebben van zichzelf ze een meer veroordelende houding aannemen tegenover de dader van de eigen groep en daardoor minder perspectief nemen van deze dader. Het milder beoordelen van een dader uit een andere groep in vergelijking met een dader van de eigen groep is om te laten zien dat de participanten die van 'criminele daden' bewust werden gemaakt niet bevooroordeeld zijn tegenover de dader uit een andere groep en daardoor een positieve indruk van zichzelf achterlaten (Braun en Gollwitzer, 2012). Daarnaast werd gevonden dat wanneer participanten werden gewezen op hun eigen 'goede daden' ze aangaven meer perspectief te nemen van een dader uit de ingroup dan van een dader uit de outgroup en dit is in lijn met Hypothese 2. Dit effect kan worden verklaard door het ingroup-leniency effect. Een onderdeel van dit effect is de attributiefout (Pettigrew, 1979) en gaat over dat mensen uit de ingroup de neiging hebben om, wanneer een persoon uit de eigen groep (ingroup) criminele activiteiten heeft gepleegd, deze activiteiten aan bepaalde externe factoren toe te schrijven. In tegenstelling tot wanneer een persoon uit de outgroup criminele activiteiten heeft gepleegd zullen deze activiteiten door mensen uit een andere groep aan negatieve karaktereigenschappen worden toegeschreven. Dit wordt gedaan om het positieve beeld van de groep te bewaren.

Er werd een interactie-effect gevonden voor 'weerstand tegen perspectief nemen'. Uit de resultaten blijkt dat participanten die van 'goede daden' bewust werden gemaakt veel meer weerstand ervoeren het perspectief te nemen van een dader uit de ingroup dan van een dader uit de outgroup. Terwijl participanten die van 'criminele daden' bewust werden gemaakt minder weerstand ervoeren perspectief te nemen van een ingroup dader dan van een outgroup dader. Hoewel de participanten, afhankelijk van de conditie, meer weerstand ervoeren perspectief te nemen van een in- of outgroup dader, hadden ze juist van deze in- of outgroup dader meer perspectief genomen. Een verklaring daarvoor kan zijn dat participanten meer weerstand ervoeren het perspectief te nemen van een dader als het gevolg van juist meer bereidheid op perspectief name en daarom de weerstand als groter werd ervaren.

Bij de volgende effecten op de mate van perspectief nemen werd hetzelfde patroon herkend. Het perspectief nemen leidt tot een aantal gevolgen: Wat betreft de inschatting van de dader werd er enkel een interactie-effect gevonden voor 'geloofwaardigheid dader', recidive kans

dader' en 'dader een goed persoon'. Voor zowel 'geloofwaardigheid dader' en 'dader een goed persoon' blijkt dat bij het bewust worden op 'criminele daden' de geloofwaardigheid van de dader en het inschatten van de dader als een goed persoon hoger ligt bij de outgroupdader dan bij de ingroupdader. Terwijl het bewust worden van participanten op 'goede daden' laat zien dat ze de dader uit de ingroup geloofwaardiger vinden en als een meer goede persoon zouden inschatten dan de outgroup dader. Bij het inschatten van de 'recidive kans dader' gaven de respondenten die op 'criminele daden' bewust werden gemaakt aan een hogere recidive kans te verwachten van de dader uit de ingroup dan van de dader uit de outgroup. Terwijl participanten die van 'goede daden' bewust werden gemaakt een kleinere recidive kans verwachten van de ingroup dader dan van de dader uit de outgroup. Wat betreft de 'beoordeling dader' is er een interactie-effect gevonden. Er blijkt dat de participanten die op 'criminele daden' bewust werden gemaakt de outgroup dader positiver beoordelden dan de participanten die op 'goede daden' bewust werden gemaakt en die de ingroup dader juist positiver beoordelden. Wat betreft de 'sociale nabijheid' van de dader werd er ook een interactie-effect gevonden. Daaruit blijkt dat de participanten die op 'criminele daden' bewust werden gemaakt meer sociale nabijheid ondervonden bij outgroupdaders en participanten die op 'goede daden' bewust werden gemaakt juist meer sociale nabijheid van de ingroupdader hadden ervaren. Deze resultaten van de effecten op de mate van perspectief nemen dragen ook bij aan de ondersteuning van de hypothesen en dit laat zien dat groepslidmaatschap van de dader en het bewust worden van 'criminele' of 'goede daden' van een participant de mate van het perspectief nemen beïnvloedt.

Limitaties

Voor zover bekend, is er nog geen onderzoek gedaan naar het effect van bewust worden van 'criminele daden' of 'goede daden' van een persoon op het perspectief nemen van een dader. Dit onderzoek laat eerste resultaten zien over dit onderwerp. Als men naar de resultaten kijkt kunnen vervolgonderzoeken interessante inzichten opleveren. Een interessant vervolgonderzoek zou kunnen zijn om het bewust worden van 'criminele' of 'goede daden' in een binnen proefpersonen design te onderzoeken. Omdat we dan zeker weten dat de groepen in de verschillende condities gelijk zijn wat betreft alle persoonsgebonden variabelen kan bijvoorbeeld worden gekeken of het bewust worden van 'criminele' of 'goede daden' van een participant op de bereidheid om perspectief te nemen van een in- of outgroup dader

oprecht was geweest. Het zou wel makkelijk zijn voor de participant om de manipulatie te herkennen, daarom moet er goed over nagedacht worden. Een beperking van dit onderzoek betreft de steekproef. Er zijn redelijk veel participanten tijdens het invullen van de vragenlijst afgehaakt. Een groot deel was gestopt toen ze bij het gedeelte kwamen waarbij ze het perspectief in moesten nemen van de dader. In een vervolgonderzoek zou er mogelijk gebruik gemaakt worden van een korter vragenlijst. Het volledig analyseren van alle maten valt buiten dit onderzoek. Wanneer alle maten volledig worden geanalyseerd zou dit tot nieuwe inzichten kunnen leiden.

Dankbetuiging

Mijn dank gaat uit naar mijn twee begeleiders Sven Zebel en Elze G. Ufkes.

Referenties

- Anonieme auteur (2010, 1 Juni). *Kindermörder als Folteropfer anerkannt*.
<http://www.handelsblatt.com/politik/deutschland/magnus-gaefgen-kindermoerder-als-folteropfer-anerkannt/3449878.html>.
- Bandura, A. (1990). Selective activation and disengagement of moral control. *Journal of Social Issues*, 46, 27–46.
- Bandura, A. (1996). Mechanisms of moral disengagement in the exercise of moral agency. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 364–374.
- Barden, J., Rucker, D. D., & Petty, R. E. (2005). “Saying one thing and doing another”: Examining the impact of event order on hypocrisy judgments of others. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 31, 1463-1474.
- Batson, C.D.; Chang, J., Orr, R. & Rowland, J. (2002). Empathy, attitudes and action: Canfeeling for a Member of a stigmatized group motivate one to help the group? *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 1656-1666.
- Batson, C. D., Kobrynowicz, D., Dinnerstein, J. L., Kampf, H. C., & Wilson, A. D. (1997). In a very different voice: Unmasking moral hypocrisy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 1335-1348.
- Batson, C. D., Sympson, S. C., Hindman, J. L., Decruz, P., Todd, R. M., Weeks, J. L., et al. (1996). “I’ve been there, too”: Effect on empathy of prior experience with a need. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 474-482.
- Baumeister, R. F., & Twenge, J. M. (2003). The social self. *Handbook of psychology*.
- Braun, J., & Gollwitzer, M. (2012). Leniency for out-group offenders. *European Journal Of Social Psychology*, 2012, 42 (7), 883-892.
- Brink, E.W. (2012). In de schoenen van criminelen? De invloed van groepslidmaatschap en de ernst van het misdrijf op perspectiefname van daders. *Bachelorthese- Universiteit Twente, Faculteit Gedragwetenschappen, Psychologie*.

- Castano, E., Yzerbyt, V., Paladino, M. P., & Sacchi, S. (2002). I belong, therefore, I exist: Ingroup identification, ingroup entitativity, and ingroup bias. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 28, 135-143.
- Darley, J.M. (1992). Social organization for the production of evil. *Psychological Inquiry*, 3, 199–218.
- Doosje, B., & Branscombe, N. R. (2003). Attributions for the negative historical actions of a group. *European Journal of Social Psychology*, 33, 235-248.
- Doosje, B., Branscombe, N. R., Spears, R. & Manstead, A. S. R. (1998). Guilty by association: When one's group has a negative history. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 872-886.
- Ellemers, N., Spears, R., & Doosje, B. (2002). Self and social identity. *Annual Review of Psychology*, 53, 161-186.
- Giesecke, H. (2005). *Wie lernt man Werte? Grundlagen der Sozialerziehung*. (p.32) Weinheim; München: Juventa Verlag.
- Gollwitzer, M., & Keller, L. (2010). What you did only matters if you are one of us: Offenders' group membership moderates the effect of criminal history on punishment severity. *Social Psychology*, 41, 20-26.
- Haidt, J. (2001). The emotional dog and its rational tail: A social intuitionist approach to moral judgment. *Psychological Review*, 108, 814-834.
- Haidt, J., & Graham, J. (2007). When morality opposes justice: Conservatives have moral intuitions that liberals may not recognize. *Social Justice Research*, 20, 98-116.
- Hauser, M. C. (2006). *Moral minds*. New York: Harper Collins.
- Hodges, Sara D ; Kiel, Kristi J ; Kramer, Adam D. I ; Veach, Darya ; Villanueva, B. Renee (2010). Giving Birth to Empathy: The Effects of Similar Experience on Empathic Accuracy, Empathic Concern, and Perceived Empathy. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 3, 398-409.
- Kassin, S. F., Steven; Markus, Hazel Rose. (2008). *Social Psychology* (7th edition ed.). Boston: Houghton Mifflin.

- Le Sage, L. F. (2004). *De gebrekkige gewetensontwikkeling in het jeugdstrafrecht*. Implicaties voor de toerekenbaarheid en behandeling Amsterdam: SWP.
- Leach, C.W., Ellemers, N., & Barreto, M. (2007). Group virtue: The importance of morality (vs competence and sociability) in the positive evaluation of in-groups. *Journal of Personality and Social Psychology*, *93*, 234-249.
- Pettigrew, T. F. (1979). The ultimate attribution error: Extending Allport's cognitive analysis of prejudice. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *5*, 461-476.
- Pinto, I.R., Marques, J.M., Levine, J.M., & Abrams, D. (2010). membership Status and Subjective Group Dynamics: Who Triggers the Black Sheep Effect? *Journal of personality and social psychology*, *99*, 107.
- Stams, G.J. J. M., Brugman, D., Deković, M., Van Rosmalen, L., Van der Laan, P.H., & Gibbs, J.C. (2006). The moral judgment of juvenile delinquents: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, *34*, 697-713.
- Staub, E. (1989). *The roots of evil: The origins of genocide and other group violence*. New York: Cambridge University Press.
- Stone, J., & Fernandez, N. C. (2008). To practice what we preach: The use of hypocrisy and cognitive dissonance to motivate behavior change. *Social and Personality Psychology Compass*, *2*, 1024-1051.
- Tajfel, H. (1979). Individuals and groups in social psychology. *British Journal of Social and Clinical Psychology*, *18*, 183-190.
- Tajfel, H., & Turner, J.C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In W.G. Austin & S. Worchel (Eds.), *the social psychology of intergroup relations* (pp. 33-48). Monterey, CA: Brooks-Cole.
- Tajfel, H., & Turner, J.C. (1986). The social identity theory of intergroup conflict. In S. Worchel & W.G. Austin (Eds.), *psychology of intergroup relations* (pp. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.
- Todd, A. R., Bodenhausen, G., V., Richeson, J. A., & Galinsky, A. D. (2011) Perspective Taking Combats Automatic Expressions of Racial Bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, *100* (6), 1027-1042.

Valdesolo, P., & DeSteno, D. A. (2007). Moral hypocrisy: Social groups and the flexibility of virtue. *Psychological Science, 18*, 689-690.

Weiner, B., Graham, S., Peter, O., & Zmuidinas, M. (1991). Public confession and forgiveness. *Journal of Personality, 59*, 281-312.

OVERZICHT APPENDICES

Appendix A: Instructie deelnemers

Appendix B: Vragenlijst identificatie nationaliteit

Appendix C: Vragenlijst Bewust worden ('criminele' of 'goede daden')

Appendix D: Instructie fragment

Appendix E: Fragment

Appendix F: Vragenlijst Perspectief nemen

Appendix G: Vragenlijst Inschatting dader

Appendix H: Vragenlijst Beoordeling dader

Appendix I: Vragenlijst Sociale nabijheid

Appendix J: Vragen over participant

Appendix K: Debriefing

Appendix L: Analysetabellen

Appendix A: Instructie deelnemers

Lieber Teilnehmer,

auf diesem Wege möchte ich Sie über die Umfrage informieren, an der sie im Anschluss von dieser Einführung teilnehmen können. Bei dieser Umfrage geht es darum wie sehr man sich in andere Menschen und deren Situationen einfühlen kann. Sorgen Sie dafür das sie in Ruhe und ungestört die Fragen beantworten können. Ebenso ist es wichtig das sie die Fragen nüchtern ausfüllen (keine Drogen, kein Alkohol). Die Teilnahme an dieser Untersuchung bleibt zu jeder Zeit anonym. Es ist nicht möglich nachzuvollziehen welcher Teilnehmer welche Antworten gegeben hat. Ihre Daten werden auch nicht an Dritte weitergegeben. Sie können zu jeder Zeit mit der Umfrage aufhören, ohne Angabe von Gründen. Die Umfrage dauert ca. 15 bis 20 Minuten. Bitte achten sie darauf alle Fragen zu beantworten bevor sie fortfahren, denn eine Auswertung ist nur möglich, wenn der Fragebogen komplett ausgefüllt wurde. Im Anschluss der Befragung werde ich ihnen ausführlichere Informationen zu dieser Untersuchung geben. Wenn Sie am Ende der Untersuchung über die Resultate informiert werden wollen oder andere Fragen haben, dann melden sie sich bei k.zwicker@student.utwente.nl. Wenn Sie auf "Weiter" klicken geben Sie an die oben genannten Informationen gelesen zu haben und erklären sich bereit an der Umfrage teilzunehmen.

Appendix B: Vragenlijst identificatie nationaliteit

Zu Beginn einige Fragen die darauf eingehen wie sie Deutschen gegenüber stehen. Lesen Sie die Aussagen gut durch und klicken sie diejenige an, mit der sie am meisten übereinstimmen. Es gibt keine richtigen oder falschen Antworten. Es geht um ihre persönliche Meinung! Sorgen sie dafür das sie alle Fragen beantworten bevor sie fortfahren. Inwieweit stimmen Sie zu?

1. Ich bin froh Deutsche(r) zu sein.

Überhaupt nicht Sehr

2. Ich fühle mich solidarisch gegenüber Deutschen.

Überhaupt nicht Sehr

3. Deutsche(r) zu sein macht einen großen Teil aus von dem wie ich mich sehe.

Überhaupt nicht Sehr

4. Ich denke oft an die Tatsache das ich Deutsche(r) bin.

Überhaupt nicht Sehr

5. Es gibt mir ein gutes Gefühl Deutsche(r) zu sein.

Überhaupt nicht Sehr

6. Ich fühle mich mit Deutschen verbunden.

Überhaupt nicht Sehr

7. Ein wichtiger Teil meiner Identität ist die Tatsache, dass ich Deutsche(r) bin.

Überhaupt nicht Sehr

8. Ich denke das Deutsche viel haben worauf sie stolz sein können.

Überhaupt nicht Sehr

9. Ich finde es angenehm Deutsche(r) zu sein.

Überhaupt nicht Sehr

10. Ich fühle mich zugehörig/betroffen mit Deutschen.

Überhaupt nicht Sehr

11. Ich habe viel mit dem durchschnittlichen Deutschen gemein.

Überhaupt nicht Sehr

12. Deutsche sind sich sehr ähnlich.

Überhaupt nicht Sehr

13. Deutsche teilen sich viele Gemeinsamkeiten.

Überhaupt nicht Sehr

14. Ich ähnele dem durchschnittlichen Deutschen sehr.

Überhaupt nicht Sehr

Appendix C: Vragenlijst Bewust worden (‘**criminele**’ of ‘**goede daden**’)

Bei den folgenden Fragen geht es darum, ob man schon mal falsch oder unmoralisch gehandelt hat in seinem Leben, auch wenn man dafür nicht bestraft oder verurteilt wurde! Bitte antworten sie ehrlich und denken Sie auch daran das ihre Antworten anonym sind. Es gibt keine richtigen oder falschen Antworten, es geht nur um ihre Erfahrung.

15. Haben Sie jemals vorsätzlich eine fremde Sache beschädigt (z.B. Straßenlaterne ausgetreten/ zerstört, Verkehrsschilder beschädigt, Automaten oder andere technische Geräte beschädigt, Gegenstände von anderen Personen beschädigt/ zerstört, oder ähnliches)?

- Ja
- Nein

15. Haben sie schon einmal einem älteren oder körperlich eingeschränkten Menschen geholfen?

- Ja
- Nein

16. Haben Sie jemals etwas gestohlen oder entwendet (z. B. Ladendiebstahl, Eigentum von Anderen, wie z.B. Fahrrad, Geld, Tasche, Handy, Computer, Kleidung, Lebensmittel oder ähnliches)?

- Ja
- Nein

16. Haben sie schon einmal etwas gefunden (z.B. Geldbörse, Schmuck, Schlüssel, Kleidung, Handy oder ähnliches) und es an den Eigentümer zurück gegeben oder so gut es geht dafür gesorgt das diese Person ihr Eigentum wieder zurück bekommen kann (Abgabe des Gegenstandes an einer offiziellen Stelle oder Fundbüro)?

- Ja
- Nein

17. Ist es schon mal vorgekommen das sie sich eine Leistung erschlichen haben (z.B. Schwarzfahren in einem öffentlichen Verkehrsmittel wie Bus oder Bahn, sich in Veranstaltungen wie Kino, Diskotheken oder Konzerte rein geschlichen ohne zu bezahlen oder ähnliches)?

- Ja
- Nein

17. Haben sie schon einmal der Polizei geholfen, indem sie eine Person angezeigt haben, die sich gesetzeswidrig verhalten hat?

- Ja
- Nein

18. Haben sie jemals vorsätzlich urheberrechtlich geschütztes Material heruntergeladen ohne zu bezahlen (z.B. Filme, Musik, Bücher, Computerprogramme oder ähnliches)?

- Ja
- Nein

18. Haben sie schon einmal die Schuld für etwas auf sich genommen, um jemand Anderen zu schützen/helfen, obwohl sie nicht schuldig waren?

- Ja
- Nein

19. Haben sie schon einmal betrunken oder unter Einfluss anderer Substanzen, wie z.B. Drogen oder spezielle Medikamente, im Straßenverkehr teilgenommen indem sie Auto, Motorrad, Fahrrad oder ähnliches gefahren sind?

- Ja
- Nein

19. Haben sie schon einmal einen Fehler begangen (z.B. etwas beschädigt, etwas entwendet, etwas verheimlicht oder ähnliches) und diesen Fehler freiwillig im Nachhinein zugegeben/gestanden, obwohl sie ihn nicht hätten zugeben/gestehen müssen?

- Ja
- Nein

20. Ist es schon mal vorgekommen das sie jemanden mit Gewalt gedroht, oder bei jemanden Gewalt angewendet haben?

- Ja
- Nein

20. Haben sie schon einmal einer Person/Institution etwas gespendet (z.B. Geld, Kleidung, Möbel, Lebensmittel, etc.)?

- Ja
- Nein

21. Haben sie jemals ein anderes Delikt begangen, welches nicht oben genannt wurde, auch wenn sie dafür nicht bestraft oder verurteilt worden sind?

- Ja
- Nein

Wenn ja, können sie eine kurze Beschreibung von diesem Delikt geben?

21. Haben sie schon mal etwas moralisch Gutes getan was oben nicht genannt wurde?

- Ja
- Nein

Wenn ja, können sie hier eine kurze Beschreibung dieser guten Tat geben?

22. Wenn sie zurückdenken an die eben gestellten Fragen, ist ihnen dann bewusst das es sich um strafbare Dinge handelt die sie getan haben?

- Ja
- Nein

22. Wenn sie zurückdenken an die eben gestellten Fragen ist ihnen dann bewusst das es sich um moralisch gute Taten handelt die sie getan haben?

- Ja
- Nein

Appendix D: Instructie fragment (ingroup/ outgroup)

Im folgenden Teil werden sie gebeten eine Berichterstattung, der Nachrichtenagentur „dpa“ vom 24. Juni 2013 über ein Gewaltverbrechen zu lesen, und sich in den Täter hineinzuversetzen. Versuchen Sie sich vorzustellen, dass sie dieser Täter sind.

Versuchen Sie darauf zu achten, welche Gedanken und Gefühle Sie erfahren während Sie den Bericht lesen. Nachdem Sie ihn gelesen haben, werden sie gebeten mindestens zwei dieser Gedanken und Gefühle aufzuschreiben. Danach werden noch andere Fragen zu diesem Bericht gestellt. Auch hier gilt, es gibt keine richtigen oder falschen Antworten. Es geht allein um Ihre persönliche Einschätzung!

Appendix E: Fragment

Quelle: dpa

25-jähriger **Deutscher** gesteht Straftat/ 25-jähriger **Portugiese** gesteht Straftat

Während ein Zeitungsausträger, früh am Morgen durch eine Passage in einem Einkaufszentrum ging, ertappte er einen Einbrecher. Dieser Einbrecher, sein Name ist Andreas W./ **Horacio P.**, war nach eigenen Aussagen darüber so erschrocken gesehen worden zu sein, dass er mit seinem Einbruchswerkzeug, einer Art Stemmeisen, gleich zweimal zuschlug. Deshalb steht der 25-Jährige Andreas W./ **Horacio P.** nun vor Gericht. Der Angeklagte gesteht den Angriff: Er habe in den Laden einbrechen wollen, an dessen Eingangstür er das Stemmeisen schon angesetzt hatte. Der ebenfalls deutsche Zeitungsausträger, sein Name ist Thomas J. schildert den Vorfall allerdings etwas anders: Ihm sei das Verhalten des Mannes sehr komisch vorgekommen, er habe geschaut, sei aber weitergegangen. Der Mann sei ihm nachgelaufen und habe ihn wortlos und kaltblütig mit der rund ein Meter langen Stange seitlich auf den Kopf geschlagen. Thomas erlitt Platzwunden und Prellungen, war fünf Tage krankgeschrieben und vier Wochen in ärztlicher Behandlung. Als Andreas W./ **Horacio P.** an diesem Morgen nach seiner Tat nach Hause kam, habe er immer noch unter Schock gestanden und es mit der Angst zu tun bekommen, dass der Mann, den er geschlagen hatte, sterben könnte: "Mir sind dann die Emotionen durchgegangen und ich habe angefangen zu heulen." Die Frage, ob er einen Notarzt für den Mann gerufen habe, verneint der Angeklagte und fügt an: "Ich weiß, das war eine Scheißaktion." Nach der Vernehmung des Zeitungsausträgers entschuldigt sich der 25-Jährige Andreas/ **Horacio** bei diesem: "Ich weiß, das ist keine Entschuldigung für das, was ich Ihnen angetan habe." Der Zeitungsausträger sieht ihn an und nickt mit dem Kopf.

Appendix F: Vragenlijst Perspectief nemen

23. Geben Sie nun zwei Gedanken an, die Sie hatten, während Sie sich in Andreas/
Horacio hineinversetzt haben.

24. Geben Sie nun zwei Gefühle an, die Sie hatten, während Sie sich in Andreas/
Horacio hineinversetzt haben.

25. Wie sehr haben sie probiert sich vorzustellen was Andreas/ **Horacio** denkt, fühlt
und erfährt?

Überhaupt nicht Sehr

26. Wie sehr haben sie probiert sich vorzustellen was sie selber denken, fühlen und
erfahren würden, wenn sie Andreas/ **Horacio** wären?

Überhaupt nicht Sehr

27. Wie sehr haben sie probiert objektiv zu bleiben und emotionalen Abstand zu halten
gegenüber Andreas/ **Horacio**?

Überhaupt nicht Sehr

28. Inwieweit haben Sie versucht Andreas/ Horacios Perspektive einzunehmen?

Überhaupt nicht Sehr

29. Inwieweit ist es Ihnen gelungen, Andreas/ Horacios Perspektive einzunehmen?

Überhaupt nicht Sehr

30. Inwieweit war es Ihnen möglich, seine Perspektive einzunehmen?

Überhaupt nicht Sehr

31. Inwieweit haben Sie einen Widerstand erfahren als Sie sich in Andreas/ Horacio einfühlen wollten?

Überhaupt nicht Sehr

32. Inwieweit haben Sie einen Widerstand erfahren als Sie sich in Andreas/ Horacio einfühlen wollten?

Überhaupt nicht Sehr

33. Ich fand, dass es Andreas/ **Horacio nicht wert war, dass ich mich in ihn hineinversetze.**

Überhaupt nicht Sehr

34. Ich fand es schwierig, die menschliche Seite von Andreas/ **Horacio zu sehen.**

Überhaupt nicht Sehr

35. Ich hatte Angst, dass wenn ich mich zu sehr in Andreas/ **Horacio hineinversetze, zu viel Sympathie für ihn zu empfinden.**

Überhaupt nicht Sehr

36. Ich wollte mich in Andreas/ **Horacio nicht hineinversetzen, weil ich auf keine Art und Weise Sympathie für ihn empfinden möchte.**

Überhaupt nicht Sehr

37. Ich wollte mich nicht in Andreas/ **Horacio hineinversetzen, weil ich es vermeiden wollte, seine Tat gut zu reden.**

Überhaupt nicht Sehr

Appendix G: Vragenlijst Inschatting dader

Der nächste Abschnitt des Fragebogens beschäftigt sich mit Ihrer persönlichen Einschätzung zu Andreas. Da es um Ihre Meinung geht, gibt es weder richtige noch falsche Antworten. Bitte achten sie darauf dass sie jede Frage beantworten bevor sie fortfahren.

38. Inwieweit empfinden Sie Andreas Aussagen als glaubwürdig?

Überhaupt nicht Sehr

39. Inwieweit empfinden Sie Andreas Aussagen als aufrichtig?

Überhaupt nicht Sehr

40. Inwieweit empfinden Sie Andreas Aussagen als ehrlich?

Überhaupt nicht Sehr

41. Inwieweit denken sie das Andreas diese Straftat im Voraus geplant hat?

Überhaupt nicht Sehr

42. Inwieweit denken Sie, dass Andreas motiviert ist, sein straftätiges Verhalten in Zukunft zu vermeiden?

Überhaupt nicht Sehr

43. Inwieweit finden Sie, dass Andreas ein guter Mensch ist?

Überhaupt nicht Sehr

44. Wie wahrscheinlich, denken Sie ist es, dass Andreas noch einmal straffällig wird?

Überhaupt nicht Sehr

45. Für wie wahrscheinlich halten Sie es, dass Andreas sein Verhalten in Zukunft verändern wird?

Überhaupt nicht Sehr

46. Für wie wahrscheinlich halten Sie es, dass Andreas nochmal Gewalt anwenden wird?

Überhaupt nicht Sehr

47. Für wie wahrscheinlich halten Sie es, dass Andreas seine Tat bedauert?

Überhaupt nicht Sehr

Appendix H: Vragenlijst Beoordeling dader

Es folgen Wortpaare mit der Sie ihre Meinung zu Andreas/ **Horacio** abgeben können:

48.	Kalt	☐	☐	☐	☐	☐	Warm
49.	Negativ	☐	☐	☐	☐	☐	Positiv
50.	Feindselig	☐	☐	☐	☐	☐	Freundlich
51.	Verdächtig	☐	☐	☐	☐	☐	Vertrauenswürdig
52.	Verachtend	☐	☐	☐	☐	☐	Respektvoll
53.	Ekel	☐	☐	☐	☐	☐	Bewunderung

Appendix I: Vragenlijst Sociale nabijheid

Im Folgenden geht es darum, wie sie zu Andreas stehen können, wenn es um ihr soziales Umfeld geht? Geben Sie bei jeder Aussage bitte an, inwieweit Sie zustimmen. Bitte vergewissern Sie sich auch hier das sie jede Frage ausfüllen.

54. Ich kann mir vorstellen, dass ich einen Straftäter wie Andreas/ Horacio heiraten würde, und dass er zu einem Teil meiner Familie würde.

Überhaupt nicht Sehr

55. Straftäter wie Andreas/ Horacio können genauso gute Freunde von mir sein, wie Menschen ohne kriminelle Vergangenheit.

Überhaupt nicht Sehr

56. Ich empfinde es als großes Problem, wenn ein Straftäter wie Andreas/ Horacio in meiner direkten Umgebung wohnen würde.

Überhaupt nicht Sehr

57. Ich kann mir vorstellen, dass ich mit einem Straftäter wie Andreas/ Horacio auf der Arbeit zusammenarbeiten würde.

Überhaupt nicht Sehr

Appendix J: Fragen over participant

Nun noch einige Fragen zu ihrer Person:

58. Geschlecht:

- Weiblich
- Männlich

59. Alter:

60. Nationalität:

- Deutsch
- Andere, nämlich

61. Hat ein Elternteil oder beide eine andere Nationalität als Deutsch?

- Nein
- Ja, nämlich

62. Was ist die höchste schulische Ausbildung die sie abgeschlossen haben?

- Sonderschule
- Hauptschule
- Realschule
- Fachoberschule
- Gymnasium
- Gesamtschule
- Berufsschule
- Fachhochschule
- Universität
- Andere, nämlich

63. Kennen Sie jemanden, der Opfer einer Straftat war?

- Ja
- Nein

Wenn ja können Sie eine kurze Beschreibung dieser Straftat geben?

64. Waren sie jemals Opfer einer Straftat?

- Ja
- Nein

Wenn ja können Sie eine kurze Beschreibung dieser Straftat geben?

65. Kennen Sie jemanden, der eine Straftat begangen hat, auch wenn derjenige nicht dafür bestraft oder verurteilt worden ist?

- Ja
- Nein

Wenn ja können Sie eine kurze Beschreibung dieser Straftat geben?

66. Haben sie jemals selbst eine Straftat begangen, auch wenn sie dafür nicht bestraft oder verurteilt worden sind?

- Ja
- Nein

Wenn ja können Sie eine kurze Beschreibung dieser Straftat geben?

67. Inwieweit haben Sie an dieser Umfrage gewissenhaft teilgenommen?

Überhaupt nicht Sehr

Appendix K: Debriefing

Das Thema dieser Untersuchung lautet: “In den Schuhen von Tätern: Ein Schritt zu weit?“
Nachdem Sie nun an dieser Umfrage teilgenommen haben, möchte ich Sie noch darüber aufklären, dass es sich bei dem beschriebenen Täter um eine fiktive Person handelt. Somit ist die erwähnte Berichterstattung und ihre Quelle erfunden. Die Untersuchung basiert auf verschiedenen Fragebögen und jede Version bezieht sich auf eine andere fiktive Täterbeschreibung, um verschiedene Reaktionen auf verschiedene Täterprofile feststellen zu können. Sie haben dabei geholfen Einblicke darüber zu bekommen, inwieweit Menschen bereit sind die Perspektive eines Täters einzunehmen. Falls Sie Fragen oder Anmerkungen zu dieser Untersuchung haben, können Sie mich gerne per E-Mail kontaktieren unter k.zwicker@student.utwente.nl

Herzlichen Dank für Ihre Teilnahme!

Appendix L: Analysetabellen

TABEL L1: MANIPULATIE CHECK

Conditie	Bewust worden		N
	Ja	Nee	
crimineledaden, ingroup	24	0	24
goededaden, ingroup	25	0	25
crimineledaden, outgroup	23	4	27
goededaden, outgroup	18	6	24

TABEL L2: NATIONALITEIT

Conditie	N	Duits
crimineledaden, ingroup	24	24
goededaden, ingroup	25	25
crimineledaden, outgroup	23	23
goededaden, outgroup	18	18

TABEL L3: ANOVA TABELLEN

Variabele	PERSPECTIEF NEMEN	DF	F	Sig.
Mate van perspectief nemen	Bewust worden	(1,86)	3.163	0.079
	Groepslidmaatschap	(1,86)	1.480	0.227
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	5.215	0.025
Objectief blijven tegenover dader	Bewust worden	(1,86)	0.554	0.459
	Groepslidmaatschap	(1,86)	0.273	0.603
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	2.707	0.104

Weerstand tegen perspectief nemen	Bewust worden	(1,86)	4.799	0.031
	Groepslidmaatschap	(1,86)	0.193	0.662
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	4.534	0.036
Geen perspectief nemen door angst symp.	Bewust worden	(1,86)	1.608	0.208
	Groepslidmaatschap	(1,86)	0.118	0.732
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	2.119	0.149
	INSCHATTING DADER	DF	F	Sig.
Geloofwaardigheid dader	Bewust worden	(1,86)	2.059	0.155
	Groepslidmaatschap	(1,86)	0.252	0.617
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	8.995	0.004
Vooraf geplande intentie dader	Bewust worden	(1,86)	1.693	0.197
	Groepslidmaatschap	(1,86)	1.761	0.188
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	0.406	0.526
Recidive kans dader	Bewust worden	(1,86)	1.884	0.173
	Groepslidmaatschap	(1,86)	3.163	0.079
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	10.190	0.002
Dader een goed persoon	Bewust worden	(1,86)	4.083	0.046
	Groepslidmaatschap	(1,86)	0.188	0.666
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	3.062	0.084

	BEOORDELING DADER	DF	F	Sig.
Beoordeling dader	Bewust worden	(1,86)	1.106	0.296
	Groepslidmaatschap	(1,86)	0.013	0.909
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	8.757	0.004
	SOCIALE NABIJHEID	DF	F	Sig.
Sociale Nabijheid	Bewust worden	(1,86)	5.205	0.025
	Groepslidmaatschap	(1,86)	0.043	0.836
	Bewust worden* Groepslidmaatschap	(1,86)	3.284	0.073